

JA, VI SKAL LEKE – OGSÅ PÅ SKOLEN!

Birgitte Fjørtoft

Fylkessamling / UDF / Troms og Finnmark

14.11.24

DERE KAN OG VET
MASSE OM LEK
ALLEREDE!

Barns rett til lek

TRE HOVEDTEMA:

Lekende lærere

Lekende prosjekter

BARNES RETT TIL LEK

ALLE BARN HAR RETT TIL
OG GODT AV LEKENDE
INSTITUSJONER!

Det viktigste for
barna?

Å få leke med venner!

(Hogsnes & Storli, 2019)

Lunde & Brodal (2022):

«Leken er utvilsomt barns foretrukne læringsform.»

Kari Nessa Nordtun (Ap). Foto: Marie von Kr... Vis mer

Kunnskapsministeren klar for skolestart: – Seksåringene må ha mer lek på skolen

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) ønsker alle elever velkommen tilbake på skolen. Hun vil at førsteklassingene skal bli møtt med mer lek enn tidligere.

Håvard Sandvoll (t.v.) og Odin Eriksen Fosse... Vis mer

Mer lek ga tryggere elever og færre konflikter

I fjor gikk startskuddet for et prosjekt med mer lek ved seks Hamar-skoler. Forskere som har fulgt prosjektet, konkluderer med at elevene trives langt bedre. Og de lærer like mye.

Kaja Mejibo

← Aktuelt

Skal teste ut mer lek i skolen

– Vi tror at for lite lek kan være noe av forklaringen på utrygge klassemiljøer og økende skolefravær, sier psykologspesialist Tina Nordbotten Olsen ved PPT i Tønsberg kommune. Fra høsten skal det innføres mer lek i første klasse ved fire pilotskoler i kommunen.

Sist endret: 23.05.2024 15.44

Bedre skolestart

Bedre skolestart for alle – et innovasjonsprosjekt i Trondheim kommune

«Bedre skolestart for alle – Et innovasjonsprosjekt i Trondheim kommune» er et samarbeid mellom Trondheim kommune, forskere ved NTNU, DMMH, Linneuniversitetet og Roskilde universitet. Trondheim kommune er prosjektansvarlig og NTNU er prosjektleder. Prosjektet mottar støtte fra Norges Forskningsråd (2020-2024).

Nå får førsteklassingene i Sola kommune leke så mye de vil i første skoletime året rundt

Aftenposten

Prosjekt med lek på skolen har gitt gode res... Vis mer

Mer lek gir bedre trivsel og motivasjon for læring

Fagartikkel: Prosjekt ved skolene i Vang viser at lek fører til trivsel, glede og motivasjon blant de yngste skoleelevene.

Aslaug Andreassen Becher

DOSENT EMERITA I PEDAGOGIKK VED OSLO MET

Forside > SV fra A til Å > Skole

Skole

← SV fra A til Å

Publisert: 18. mars 2021
Oppdatert: 16. februar 2024

SV vil lage en ny og bedre skoledag for elevene i grunnskolen. I SVs fellesskole lærer elevene mer fordi de trives og er motiverte og fordi skoledagen er mer praktisk og variert. SV vil ha mer praktisk læring, mer kreativitet, kunst og kultur, en times fysisk aktivitet hver dag, gratis mat og tid til å gjøre øvingsarbeidet på skolen sammen med læreren. Et barn forberedes ikke på framtiden gjennom å kunne ramse opp flest mulig innlærte svar på kortest mulig tid. Det viktigste er å dyrke nysgjerrighet og gleden over å lære og å mestre.

Mer motiverte elever

SV tar på alvor det stresset som mange barn og unge

Politikken Partiet Bli medlem

Skole

Rødt vil at alle skal få et gratis, godt og likeverdig skoletilbud. Det gjelder uansett hvem foreldrene dine er eller hvor i landet du bor.

Becher, Ramberg,
Sandvik og Solem (2024):

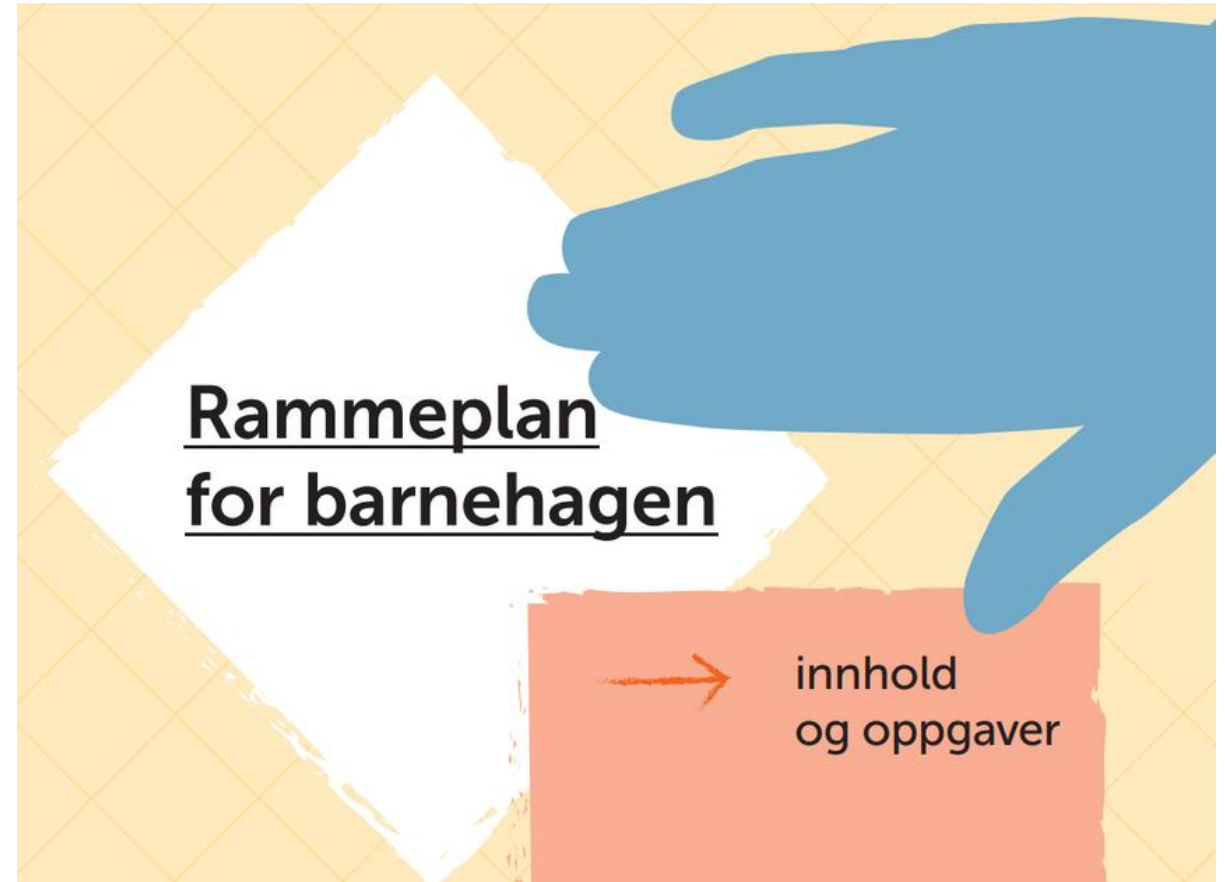

«En lærer forteller om sin kollega at hen har hatt første klasse hvert år i 5 år. Kollegaen har ikke opplevd så trygge barn det første skoleåret tidligere. En rektor forteller at hen ser førstekllassinger som «løper inn skoleporten» og tydelig gleder seg over å komme på skolen.»

Fra rammeplan for barnehager:

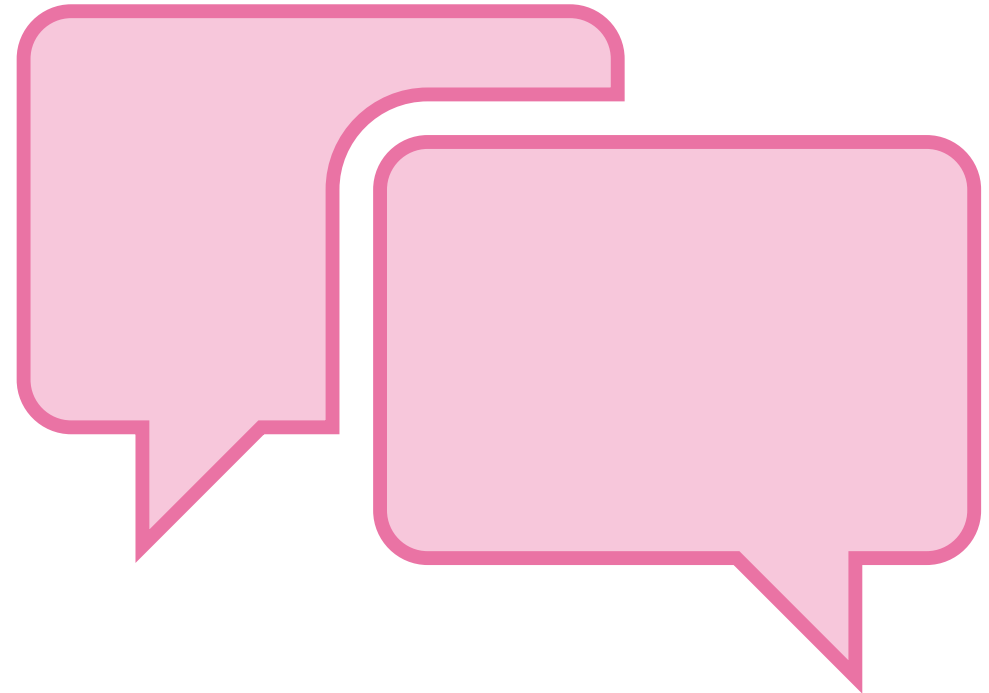
«Leken skal ha en sentral
plass i barnehagen, og
lekens egenverdi skal
anerkjennes.»

(KD17, s. 20)

Fra rammeplan for SFO:

»...legge til rette for at personalet jevnlig kan diskutere og reflektere over hva lek innebærer, og hvordan man som ansvarlig tilrettelegger opptrer i møte med lekende barn.»

Fra overordnet del i opplæringsloven:

«Et bredt spekter av
aktiviteter, fra strukturert og
målrettet arbeid til spontan
lek, gir elevene en
erfaringsrikdom.»

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

Språk | Last ned | Del

Fra overordnet del:

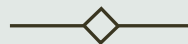
«For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek muligheter til kreativ og meningsfylt læring.»

Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

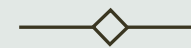
Språk | Last ned | Del

VERNET AV
LEKEN SKJER I
MØTE MED
BARNA!

TIL REFLEKSJON

Hva husker dere fra leken i deres
egen barndom?

Del et lekeminne med hverandre!

Rammeplanen for barnehager fra 1996:

«Barndommen er en livsfase med egenverdi i menneskets livsløp. Småbarnsalderen er ikke en periode som kun dreier seg om å tilegne seg tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter for å kunne ta del i de voksnes samfunn så raskt som mulig. Barndom er vekst ut fra egne forutsetninger. Barndom kan ikke forseres, den kan ikke tas igjen, den skal få ta sin tid.»

Rammeplan
for barnehagen

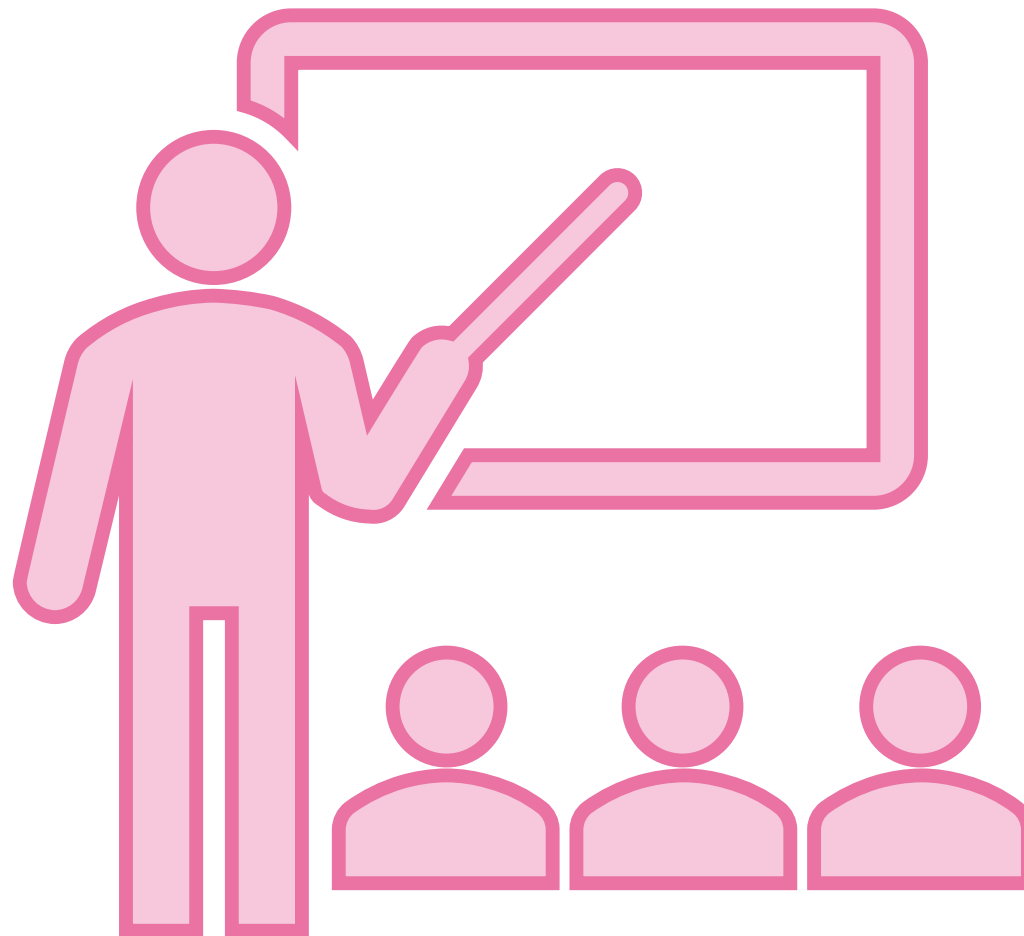
Q-0006 B

BFD Barne- og
familiedepartementet

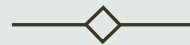
Overordnet del:

«Opplæringen skal gi et godt utgangspunkt for deltakelse på alle områder innenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv. Samtidig lever barn og unge her og nå, og skolen må anerkjenne barndommens og ungdomstidens egenverdi.»

HVA ER LEK?

Alt og ingenting!

LEKEN ER BARNS VIKTIGSTE
UTTRYKKSFORM OG DEN MÅ VI
VERNE OM!

LEKENS
5
KJENNETEGN:

Lystbetont

Allsidig og uforutsigbar

Fantasifull

Engasjerende

Væremåte og uttrykk

Fra FNs barnekonvensjon:

13.1: Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, enten det skjer muntlig, skriftlig eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom en hvilken som helst uttrykksmåte barnet måtte velge.

31.1: Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

FNs kommentar:

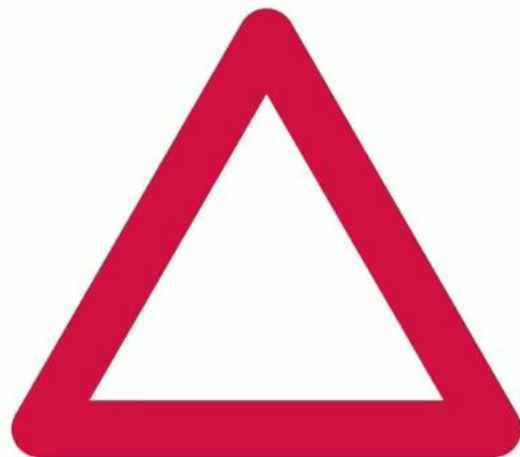
«Lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår. [...] lek i seg selv er **ikke-obligatorisk**, drevet av indre motivasjon og foretatt for sin egen skyld, snarere enn som et middel til et mål. [...] De viktigste kjennetegnene ved lek er moro, **usikkerhet**, utfordring, fleksibilitet og **ikke-produktivitet**» (FN, 2013, s. 5-6).

To ulike perspektiver på lek:

Lek som egenverdi:
viktig her og nå

Lek som nytteverdi:
middel for å oppnå
andre mål

IKKE FORSTYRR

BARN LEKER

DION SOMMER:

“Leken gir barn livsmot”

Kjetil Steinsholt, 2020:

«Leken skal være
pedagogikkens
forbilde»

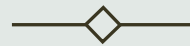

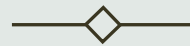
Birgitta Knutsdotter Olofsson,
1993:

«Leken er
naturens egen
fiffige
pedagogikk.»

LEK ER ET UFORUTSIGBART FENOMEN

DET BARN SELV OPPLEVER SOM LEK

Evaluering av seksårsreformen (Bjørnestad med fler):

«Det er stor variasjon i hvor mye lærerne
involverer seg i leken.»

Olsson (2023):

«Det er ikke lek hvis vi må leke!»

En voksen agenda
gjør at barna ikke
opplever det som
lek

Når voksne
bestemmer hva,
hvem, hvor og når

Lærerstyrt lek blir
et hinder for
frihet

Olsson (2023):

«De er liksom sånn at de
gjør leken til mindre lek.»

Anne Pernille
Schjeldrup (2024):

«Lek og medvirkning henger
sammen, fordi barn i lek kan
ta initiativ og oppleve seg selv
som aktører.»

«Når barn selv leker og utforsker, vil de derimot alltid velge aktiviteter innenfor sin egen mestringssone. Barn er nysgjerrige av natur og svært kompetente både til å utforske og lære og til å inngå i dialog og samspill med andre.»

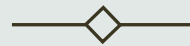

Øksnes & Brønstad, 2011
(s. 238):

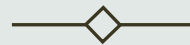
Når vi spurte barn hvorfor
de leker, var svaret nesten
alltid «Fordi.»

HVA SKJER OM VI BEGYNNER Å DELTA AKTIVT
I LEKEN MED BARNNA?

LEKENDE ANSATTE

Hvordan gjør vi det?

Ubehagelig å leke
med barna?

Det er greit
å kjenne på!

Det går an
å øve på!

Vi må trene
lekekondisen!

Fra flau til
trygg

Fra
uinteressert til
nysgjerrig

Fra feiltrinn til
mestring

BARNA ER MINE PERSONLIGE
TRENERE I LEKEN!

HVORFOR VI IKKE LEKER?

Fordi vi er redde for hva de voksne vil tenke!

Bae (1996, s. 157):

- Det føles unaturlig
- Barna blir forvirret
- Vi har viktigere ting å ta oss til

TIL
REFLEKSJON...

Eller er vi bare redde for å
oppgi kontroll og åpne opp
for mer uforutsigbare
væremåter i oss selv?

(Bae, 1996)

Anne Greve
Eilen Bergvik
Knut Olav Kristensen

Sammen i lek

FAGBOKFORLAGET

Greve, Kristensen & Bergvik, 2023:

De som leker med barna blir
invitert igjen!

BARN FÅR TILLIT TIL
VOKSNE SOM LEKER!

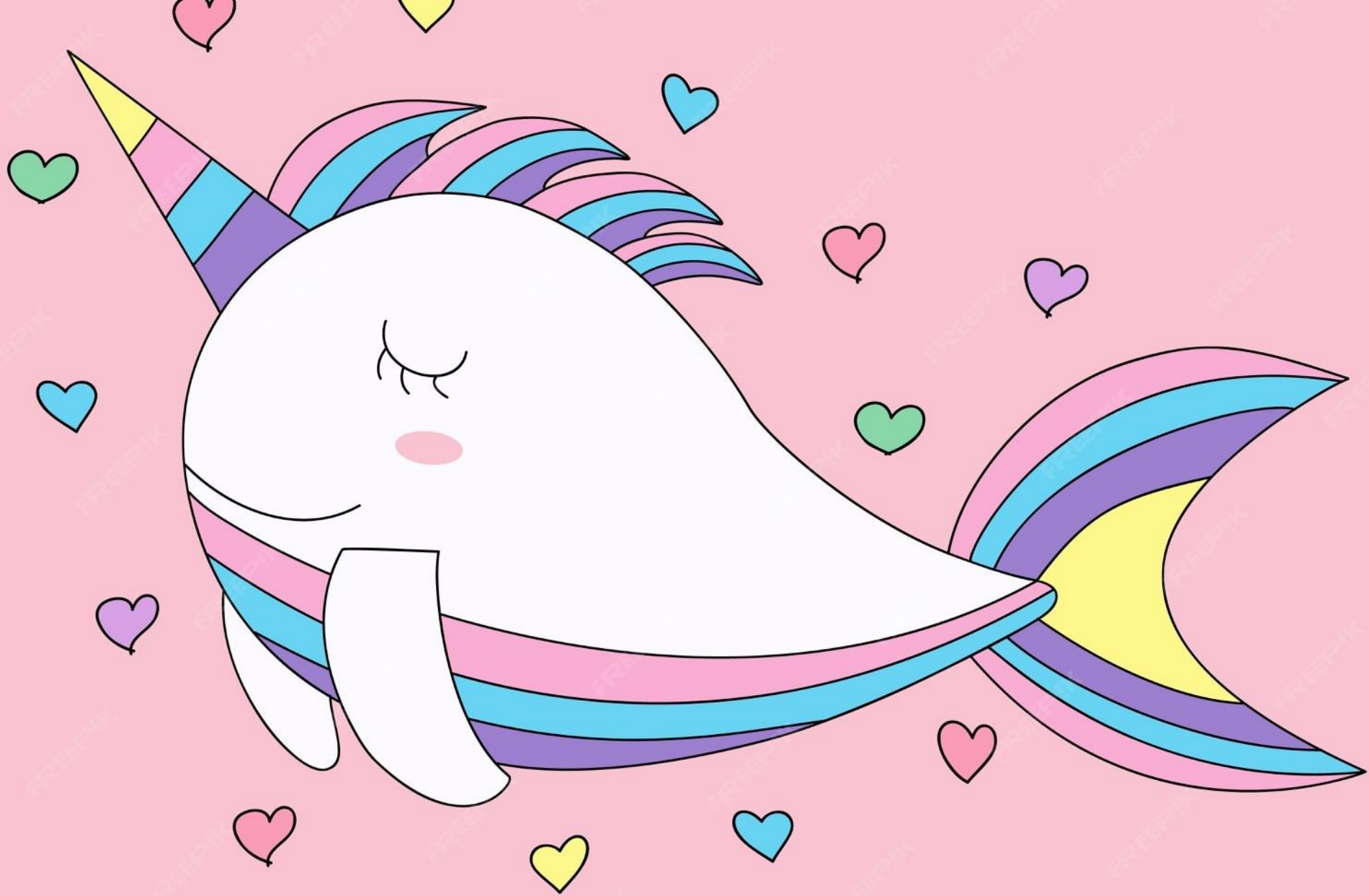
LEK OG ETIKK HENGER SAMMEN!

ØKSNES & SUNDSDAL:

I leken skapes det et samhold mellom barn og voksne!

Barn får tillit til voksne
som leker!
Når du leker med
barna:

... viser du at du tar deres
uttrykksform på alvor.

... signaliserer du at du er
interessert i dem.

... gir du dem en opplevelse
av å bli sett og hørt.

HAVDRONNINGEN

Alida

PRØV Å TENK SOM EN FEMÅRING!

Hvilken motstand ville
de kommet med?

Hvilke lekeideer ville
de foreslått?

Hva ville de nektet å gi
seg på i handlingen?

Hvilken rollefordeling
ville de protestert mot?

Lekende lærere ...

... uttrykker interesse for
det barna holder på med

... viser at de har det
moro sammen med dem

... legger bort klokka når
de kan

Maria Øksnes, 2019:

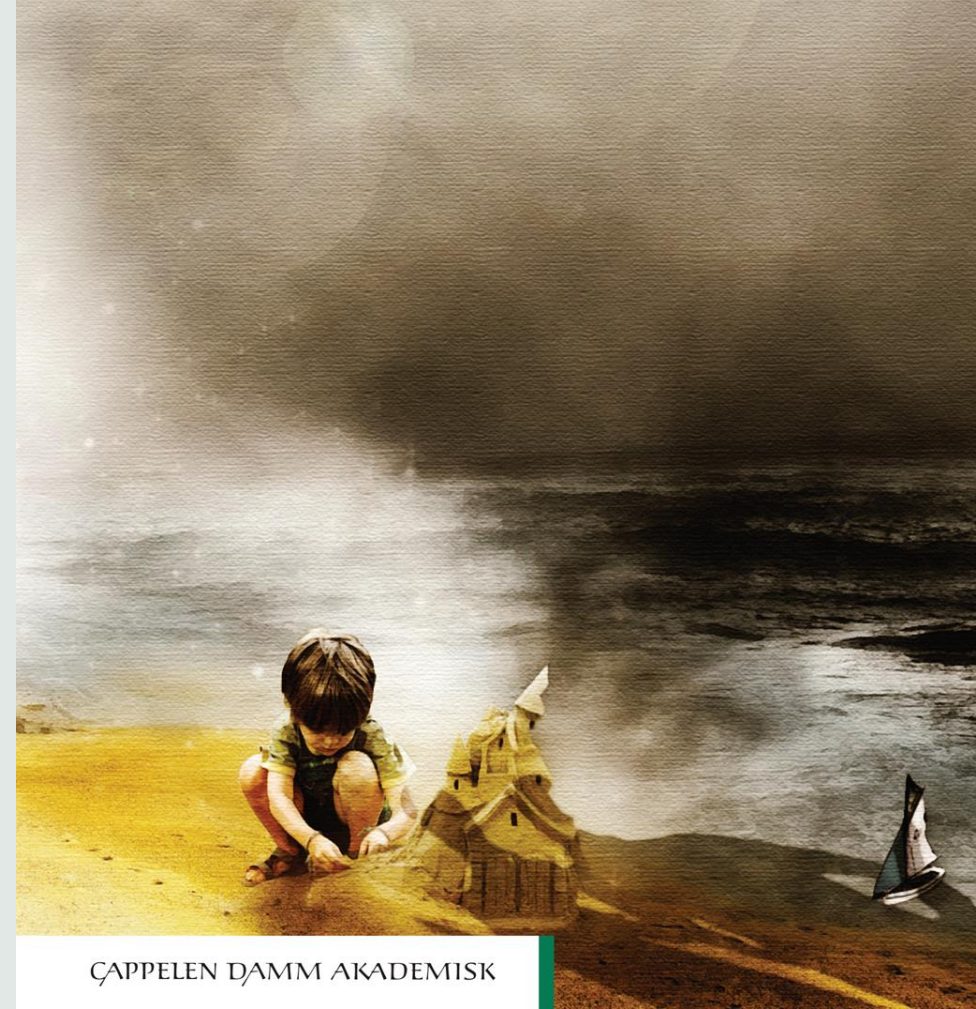

Det kommer an på innstillingen!

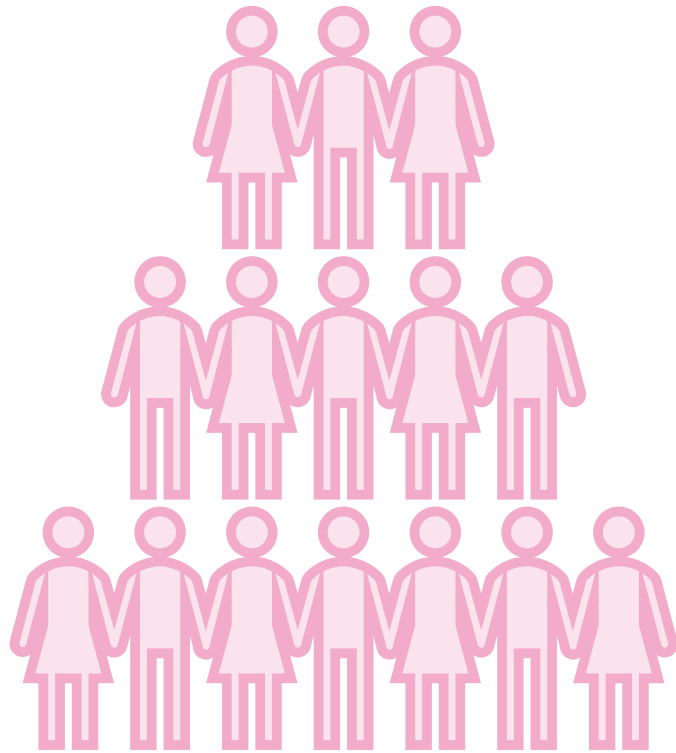
Maria Øksnes

LEKENS FLERTYDIGHET

Barns lek i en institusjonalisert barndom

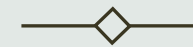
CAPELEN DAMM AKADEMISK

BARNA FØRER
PROTOKOLLER
OVER HVILKE
LÆRERE SOM
ER LEKNE OG
HVEM SOM IKKE
ER DET ...

JOHN DEWEY (1902):

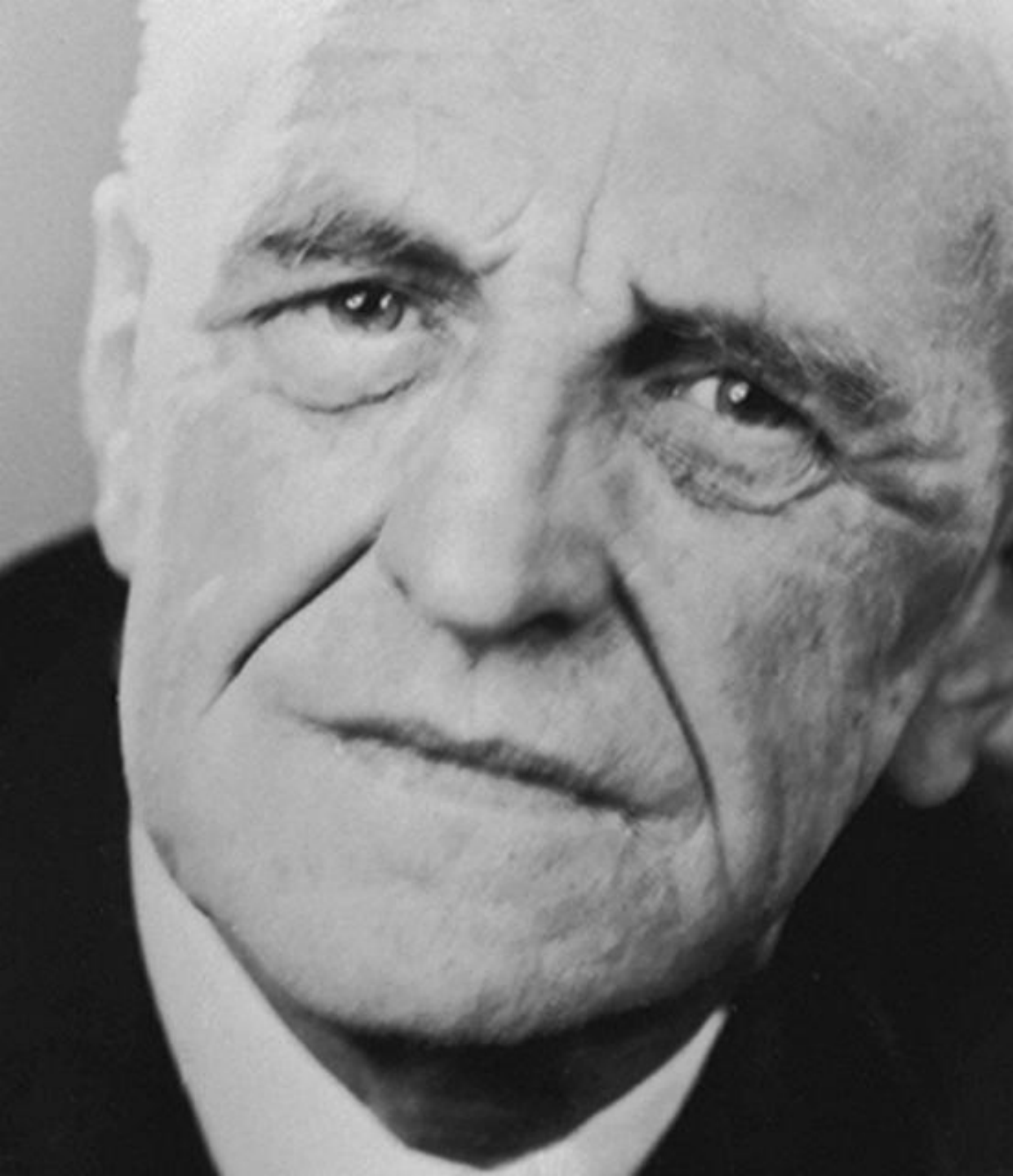

«Lekenhet er en viktigere
faktor enn lek»

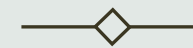
ALLE BARN ØNSKER Å
LEKE MED ANDRE BARN

– og de ønsker å leke lenge!

DONALD
WINNICOTT
(1896 – 1971)

Lek er kongeveien til
å forstå et barn!

LEK ER FØRSTE STEG!

Hva gjør jeg?

Overdriver lekesignaler

Bruker mimikk og kropp for å ufarliggjøre

Veksler tydelig mellom leke- og vanlig stemme

Bruker kjente lekeinvitasjoner

Lekerabler litt ekstra

MÅL?

At leken skal
vare lenge!

At ikke fler av lærerne gjør det!

LEKENDE PROSJEKTER

Et eksempel til inspirasjon?

An aerial photograph of the ocean surface, showing deep blue water with intricate, swirling patterns of white foam and lighter blue highlights, suggesting a strong current or a large-scale marine phenomenon. The text is centered over the image.

**Fra sølepytt til Atlanterhavet
– og alt det i mellom**

BÅTMEKANIKEREN

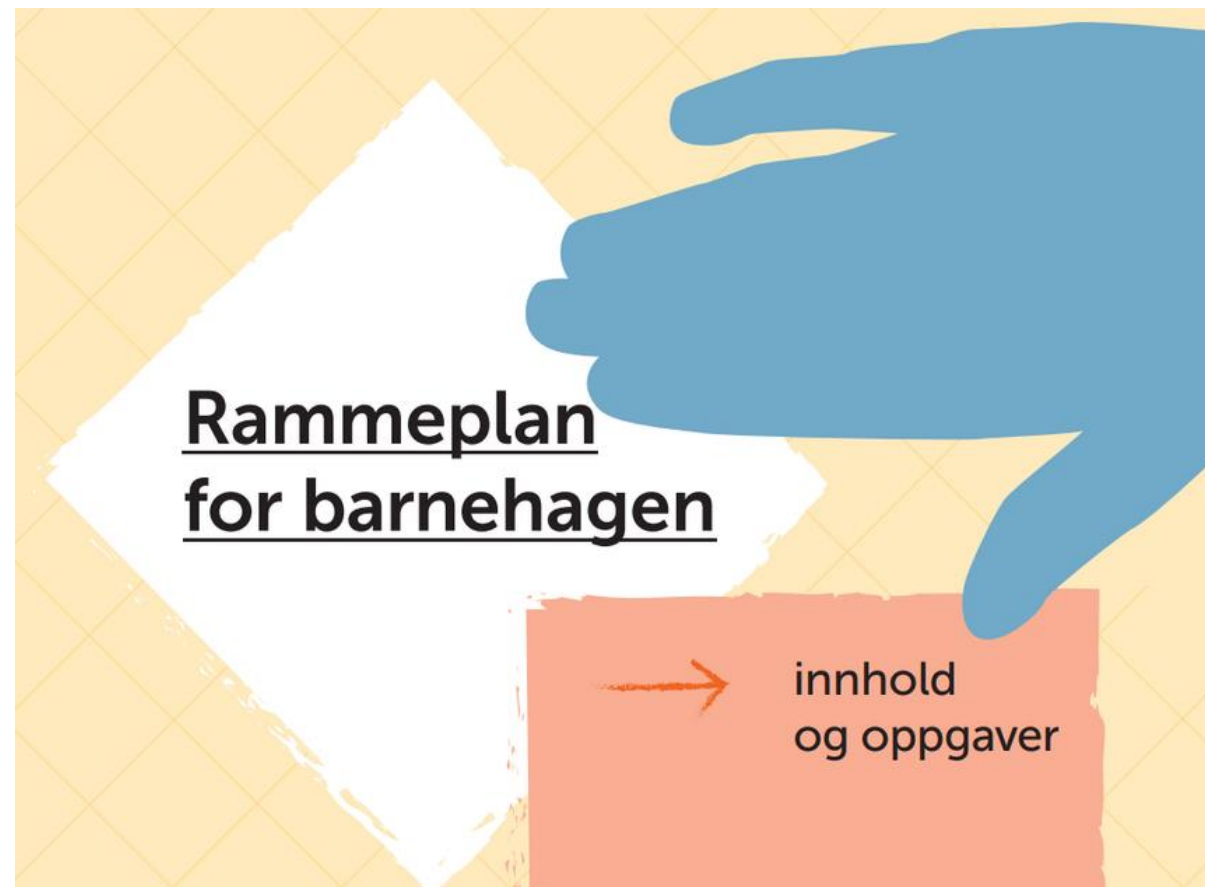

Jonas

Fra rammeplanen:

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre.»

OPPLÆRINGSLOVA
(LOV OM
GRUNNSKOLEN OG DEN
VIDAREGÅANDE OPPLÆRINGA)

av 17. juli 1998 nr. 61

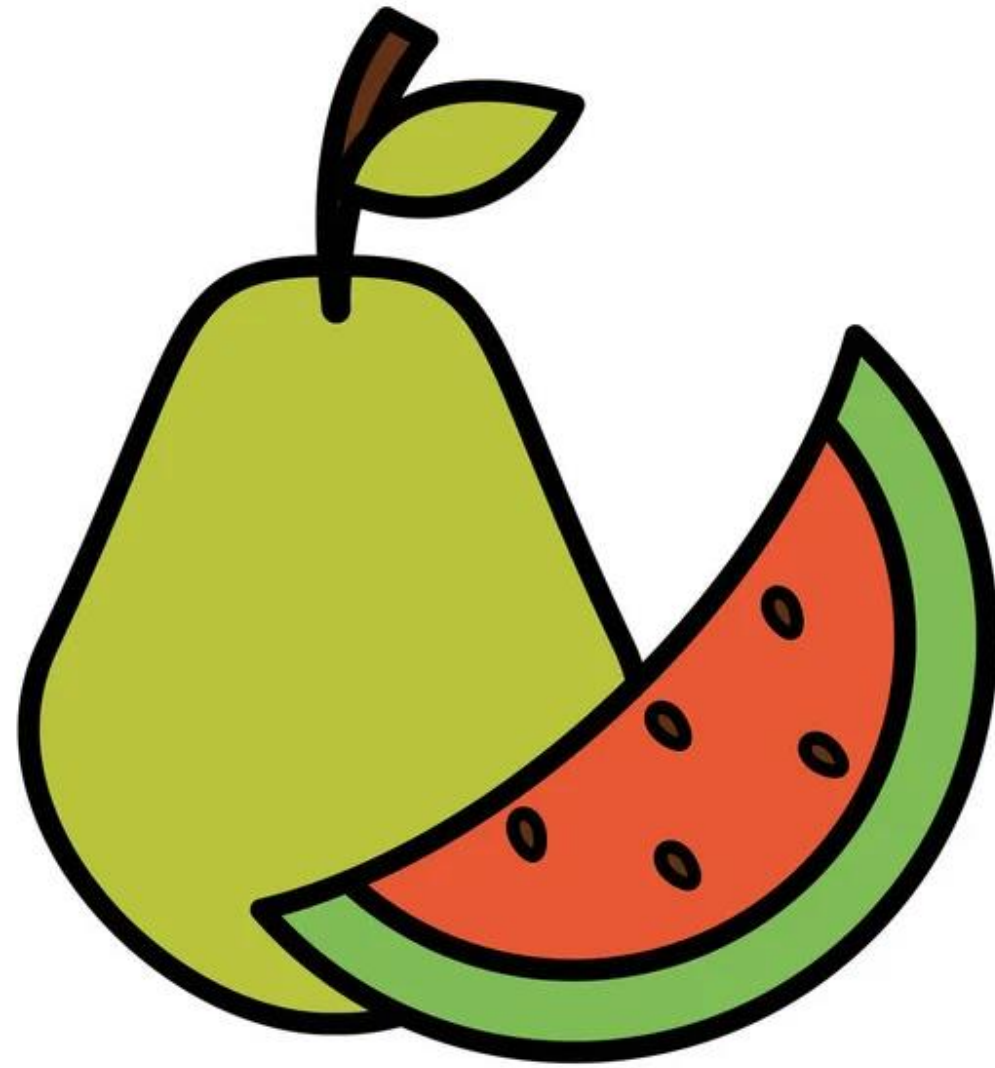
med endringer, sist ved lover
av 19. juni 2015 nr. 76
(i kraft 1. august 2015), og
av 19. juni 2015 nr. 65
(i kraft 1. oktober 2015)

samt
FORSKRIFTER

Fra opplæringsloven:

«Elevane og dei som har læretid i
bedrift, skal møtast med tillit,
respekt og krav og få utfordringar
som fremjar danning og lærelyst.»

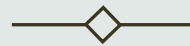
EN REISE MED TITANIC ...

ICEBERG, RIGHT AHEAD!

VI MÅ GI BARNA NOE Å VÆRE SAMMEN OM!

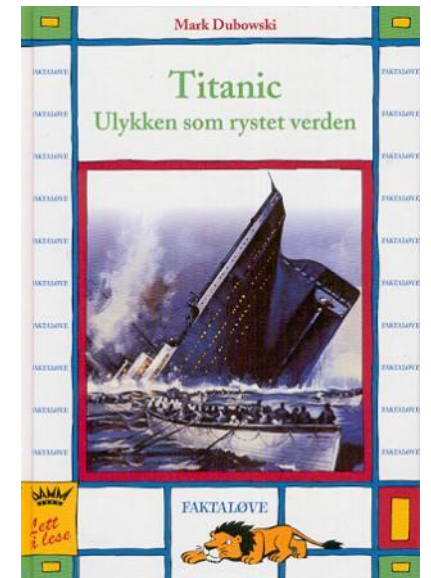
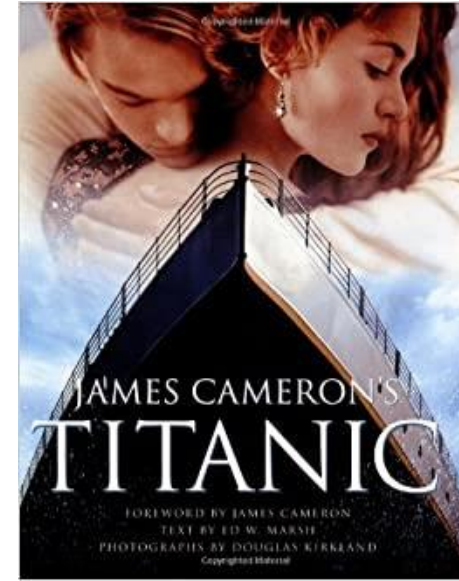

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Tilgjengelige bøker

Bruk av bibliotek

Egne eventyr

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Ulike samfunnsklasser

Snøbåter

Dramatisk utelek

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

My heart will go on

Kapteinen og besetningen ble
rollefigurer

Minimodell av skipet

Engasjement rundt tegnebordet

Rammeplan for barnehagen

innhold
og oppgaver

ANTALL, ROM OG FORM

Prosjektveggen

Den gang: Verdens største skip

269 meter = 22 busser

Plan: 64 livbåter – Realitet: 20

Antall passasjerer: 2200

Antall døde: 1500 (20 norske) / 700 overlevde

2 timer og 40 minutter

6/4 vanntette rom

75 % / 59 % / 38 %

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

Eksistensielle spørsmål

Moralske problemstillinger: Mannen
som kledde seg ut som mor

Tett samarbeid med foreldre

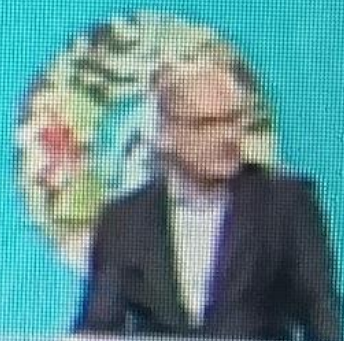
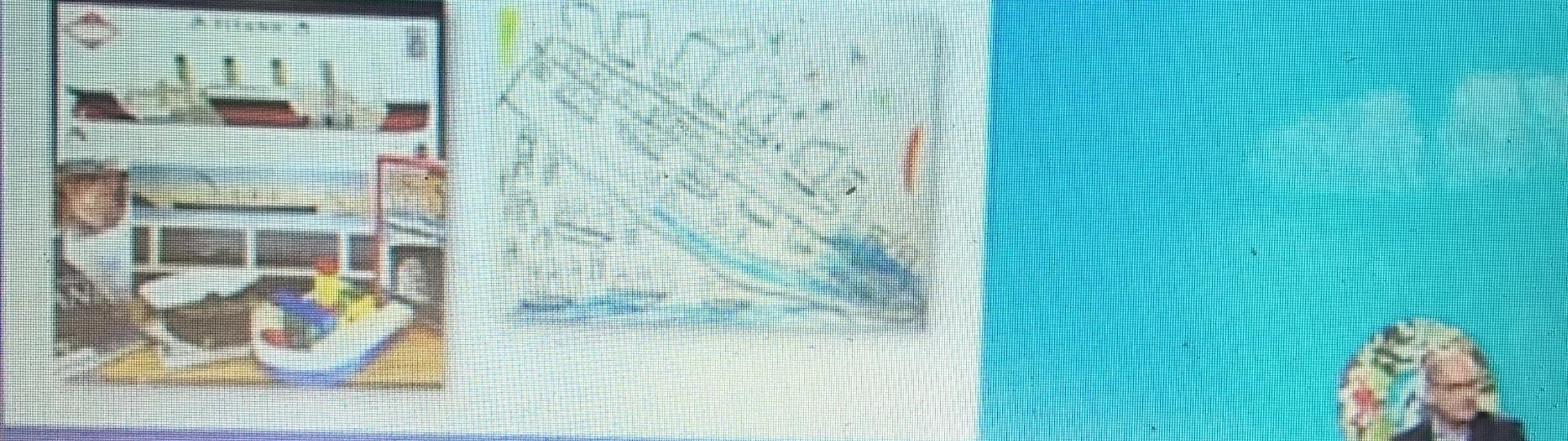
Jevnlige profesjonsetiske vurderinger

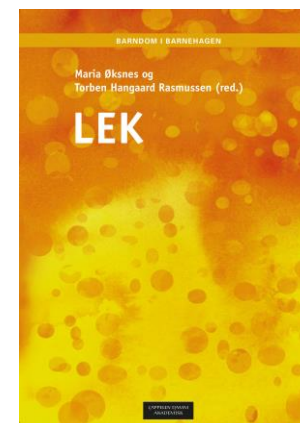
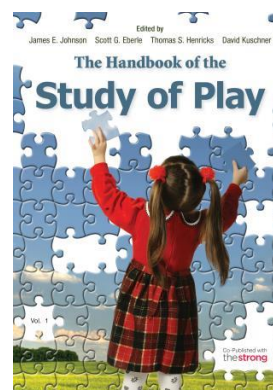
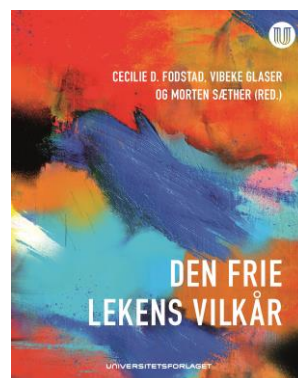
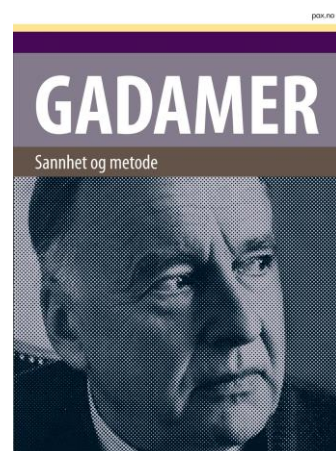
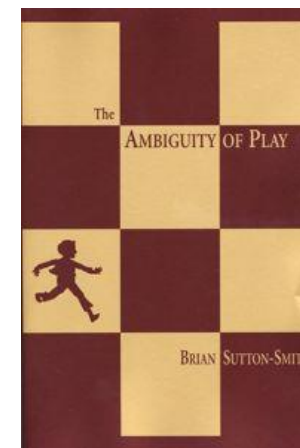
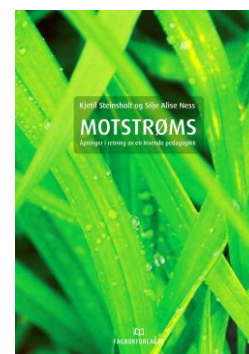
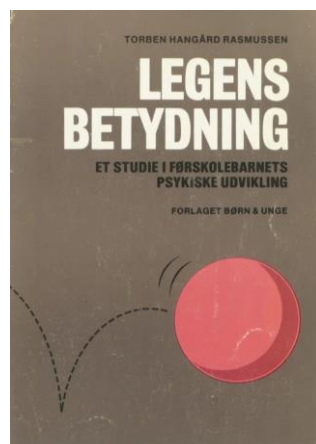
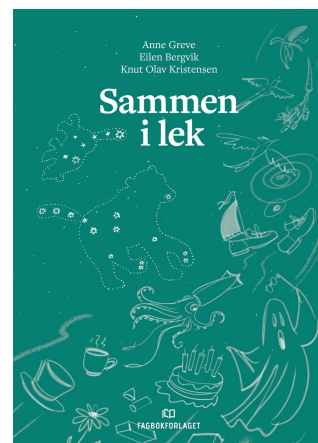
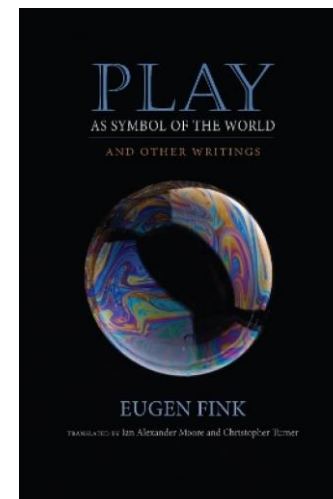
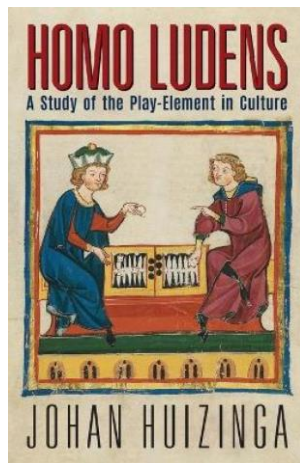

NÅR ER ET PROSJEKT OVER?

Når barna har fått svar på
sine spørsmål!

PROFESJONELLE LÆRERE LEKER!

Tusen takk for meg!

Følg meg gjerne på Instagram:
[@barnehagefolk](https://www.instagram.com/barnehagefolk)

BIRGITTE FJØRTOFT
PERLET FURUNÅL
EN INNFORING
I BARNS LEK

UNIVERSITETSFORLAGET